

EL TALLER DELS "FRANCESC VIA", UN PARADIGMA DELS ARGENTERS-GRAVADORS CATALANS AL TOMBANT DEL SET-CENTS

ROSA MARIA SUBIRANA REBULL

RESUM

En aquest article s'estudien les figures dels argenters i gravadors de Barcelona Francesc Via el Vell i Francesc Via el Jove, autor de la imatge processional de la Verge de la Cinta i altres obres relacionades amb el Capítol de la catedral de Tortosa. Per primer cop s'estableixen separadament les seves biografies i es tracta de destriar la producció artística de cadascun d'ells.

Paraules clau: Francesc Via el Vell, Francesc Via el Jove, Verge de la Cinta, Argenters, Gravadors

RESUMEN

Este artículo estudia las figuras de los plateros y grabadores de Barcelona Francesc Via el Viejo y Francesc Via el Joven, autor de la imagen procesional de la Virgen de la Cinta y otras obras relacionadas con el Cabildo catedralicio de Tortosa. Por primera vez se establecen y separan sus biografías y se intenta diferenciar su producción artística.

Palabras clave: Francesc de la Via el Viejo, Francesc Via el Joven, Virgen de la Cinta, Plateros, Grabadores.

ABSTRACT

This article studies the silversmiths and engravers Francesc Via Sr. and Francesc Via Jr., author of the processional image of Madonna of the Girdle and other works related to the Chapter of Tortosa Cathedral Church. Separated biographies of these characters are drawn for the first time, as well as an attempt to distinguish each one's production.

Keywords: Francesc Via Sr., Francesc Via Jr., Madonna of the Girdle, Engraver, Silversmith

EL TALLER DELS “FRANCESC VIA”, UN PARADIGMA DELS ARGENTERS-GRAVADORS CATALANS AL TOMBANT DEL SET-CENTS¹

Rosa Maria SUBIRANA REBULL

Universitat de Barcelona

Amb motiu de la nostra recerca a l'entorn de la calcografia catalana del segle XVIII, vam poder analitzar i valorar el lloable esforç d'una gran majoria d'argenters que, ja omplint moments d'oci, ja acomplint encàrrecs editorials, practicaren amb gran encert el gravat sobre metall.

Dins d'aquests paràmetres, i entre els artífexs més actius de les darrerries del Sis-cents i els inicis de la nova centúria, cal destacar els homònims Francesc Via, pare i fill. Documentats entre els anys 1654 i 1722, la bibliografia específica no s'havia plantejat mai la possibilitat que fossin dos artífexs amb el mateix nom, fet que nosaltres hem deixat provat, sobretot pel que fa les notícies biogràfiques.²

Més problemàtica, però, ha resultat la catalogació de la seva obra i, molt concretament, la de les estampes signades amb aquest nom. En aquest sentit, i a manca d'un estudi més acurat, proposem establir un tall cronològic del conjunt de llur producció a l'entorn del 1679. Considerem idònia aquesta data pel fet de coincidir l'obtenció del mestratge com a argenter del fill i la seva signatura al retrat calcogràfic del frare caputxí Fèlix de Barcelona, on s'especifica «*Francisco Via Argenter menor me a fe*».³

Les publicacions interessades en aquest taller són molt escasses i la major part es limiten a esmentar algunes de les obres firmades amb el nom de Francesc Via,

1 El present estudi s'insereix en el marc dels projectes de recerca d'ACAF-ART (*Archivo crítico y analítico de las fuentes bibliográficas y documentales del Arte en Cataluña en la época de los Austrias: 1516-1714*) (HUM2006-09682/ARTE) i *Reflejo de los nuevos cultos y devociones en las catedrales españolas durante el Barroco: Arquitectura, arte y devoción* (HUM2006-12319), ambdós finançats pel Ministerio de Educación y Ciencia.

2 Vid. a l'apartat de les referències documentals el testament de Francesc Via el Jove, firmat el dia 3 de març de 1720 (AHPB: Josep Cassaní. Testaments, 1706-1727, ff. 176-176v).

3 Il·lustra *Tratado póstumo. Instrucción de predicadores para hazer bien los sermones y predicarles provechosamente, compuesto por el R. P. F. Félix de Barcelona, Predicador Capuchino [...]. Sacole a la luz por mandado de sus superiores despues de la muerte de su Autor, traducido de lengua Catalana, en Castellana el R. P. Fr. Hermengildo de Olot [...]. Dedicado a Christo S. N. Crucificado, y a sus Sagradas llagas [...]*. En Barcelona: Por Joseph Forcada, enfrente el Palacio del Rey. A Costa de Joseph Argemir librero, vendese a su casa a la Librería. Año 1679. Cf. l'estampa solta conservada al Gabinet de Dibuixos i Gravats del Museu Nacional d'Art de Catalunya (en endavant, MNAC): R. 979 i 980; CR: 2.065.

repetint-se gairebé sempre les mateixes dades. Tan sols destaquem els articles de mossèn Gudiol,⁴ Maria Aurora Casanovas,⁵ Santiago Alcolea,⁶ Rosa Maria Subirana Rebull,⁷ Joan-Hilari Muñoz⁸ i Jacobo Vidal⁹ per les aportacions de caràcter biogràfic, documental i/o d'anàlisi estilística. Amb tot, tal com hem apuntat abans, no s'havia constatat fins al moment l'existència de dos artífexs amb el mateix nom, com tampoc la problemàtica que planteja establir l'autoria de llur producció.

Apunts biogràfics

En relació a **Francesc Via el Vell** ho desconeixem pràcticament tot, tret del seu matrimoni amb Marcela, amb qui sembla que va tenir un mínim de quatre fills, dos nois i dues noies. Així mateix, disposem d'algunes notícies relacionades amb la seva activitat professional, a les quals ens referirem més endavant en fer referència a la producció del taller.

De les escasses referències documentals exhumades de **Francesc Via el Jove** destaca el seu testament,¹⁰ el qual, a més de documentar el nom i la professió del pare, ens permet esbossar el seu perfil humà.

És evident que el nostre autor va créixer en un àmbit estretament vinculat als argenters. Fill del precitat artífex homònim i de la seva esposa Marcela,¹¹ desconeixem la data del seu naixement. Dues germanes van emmaridar amb membres de la mateixa professió¹² i només el seu germà Josep quedà deslligat de la tradició familiar, en dedicar-se al comerç.¹³

4 Gudiol 1916.

5 Casanovas 1958, 136-137.

6 Alcolea 1969, I, 207-209.

7 Subirana (L'Avenç) 1986, 36-37 i Subirana 2000, 243-244.

8 Muñoz 2004, 167-177.

9 Vidal 2004a, 65-71.

10 *Vid.* transcripció a l'apartat documental (AHPB: Josep Cassani: Testaments 1706-1727, fols. 176-176v).

11 Ambdós consten difunts en el paràgraf d'encapçalament del testament de Francesc Via, firmat l'any 1720. (AHPB: Josep Cassani. Testaments 1706-1727, f. 176).

12 Donat que un fill del seu cunyat Jeroni Elies consta com a argenter, suposem la mateixa professió respecte al pare (AHPB: Josep Cassani. Testaments, 1706-1727, ff. 176-176v).

13 «...mercader de la ciutat de Genova...» (AHPB: Josep Cassani. Testaments, 1706-1727, ff. 176-176v).

Pressuposem que la formació com a argenter, i probablement la de gravador sobre metall, les rebé al taller patern. Aquesta segona dedicació professional seria la que, en tot cas, li hauria de permetre ampliar les seves relacions i connectar amb el món de les lletres. Si tenim en compte que el precitat testament és un document autògraf d'excel·lent cal·ligrafia, podríem considerar Francesc Via el Jove com un home de formació acurada i culta. Ens manca, això no obstant, la localització de l'inventari *post-mortem* dels seus béns. Ens consta l'existència d'una relació prèvia a la redacció del document testamentari,¹⁴ alhora que la seva voluntat de posar a la venda tots els seus béns «a l'encant públich al més donants»,¹⁵ amb la finalitat d'obtenir els beneficis indispensables per a l'acompliment de tots els aspectes previstos en el llegat. Evidentment, aquesta documentació que encara es resisteix a ser exhumada ens aportaria informació més precisa sobre els seus gustos, les seves preferències intel·lectuals, el seu taller, el seu *status* social... No obstant això, ara per ara ens hem de limitar a seguir indagant i a confiar en futures troballes.

Amb tot, un aspecte definidor de la seva personalitat queda perfilat en el text del seu testament, el qual ens mostra un home amb clares vinculacions religioses. Així veiem com, a més de disposar cristiana sepultura per a les seves despulles a la barcelonina parroquial de Santa Maria del Mar, «en lo vas comú de la Confraria», i d'encarregar pietosos sufragis per la seva ànima i la dels seus pares, recorda que disposa de «Carta de Germandat ab la Orde de la SSma Trinitat Calsada, ab la de la Cartuixa, ab la de St Agustí, y Terciari de nostre Pe St. Domingo».¹⁶ Altrament, i en cas que la seva germana i descendència no el sobrevisquessin, destina la meitat dels beneficis de la subhasta dels seus béns a Marcela, filla del seu germà Josep. Alhora fa constar la destinació de l'altra part, a «la mia Ànima (...) sia aplicat com Jo ara aplica a la religió de la Cartuixe al Convent de St Joseph â saber, és la una tercera part al monastir de Scala Dei, la altra tercera part al dit convent de St Joseph de la pret Ciutat y la restant tercera part al monestir de la Cartuixe de Montalegra».¹⁷

És precisament a la cartoixa d'Escaladei on el sorprengué la mort el setembre del 1722, mentre s'hi estava per qüestions de feina. Entre els seus efectes personals

14«vull que mos bens mobles sian venuts, que son los expressats en un memorial ab un calaix dels actes en la erquimesa mia» AHPB: Josep Cassaní. Testaments, 1706-1727, ff. 176-176r.

15AHPB: Josep Cassaní. Testaments 1706-1727, ff. 176-176v.

16AHPB: Josep Cassaní. Testaments 1706-1727, f. 176-176v.

17AHPB: Josep Cassaní. Testaments 1706-1727, f. 176-176v.

s'hi van trobar «*algunes Estampes*», tal com ho fa constar gairebé dos anys més tard el cartoixà fra Josep Llobet en una missiva adreçada a Jeroni Elias, nebot i marmessor del difunt.¹⁸ Pel que fa a «*la farramenta i trastes de l'Art de Argenter*» que van quedar a la cartoixa, prega als marmessors en nom del prior «*si s volen dignar en dexas-los estar assí fins que la obra se acabe*» i concreta que en tot cas «*ne rebran particular Mercè, y paga si convé*». També s'ofereixen a adquirir les «*Estampas, y otras cosas*» i es comprometen a satisfer «*tot allò que valga ab diner, ó ab missas*» i emplacen una comissió dels marmessors per tal de controlar les actuacions ajustant-se a la voluntat del difunt, alhora que per tranquil·litzar «*la consciència de tots*».¹⁹

En cap document observem referències a una possible muller o a fills propis, per la qual cosa considerem la seva probable solteria o, en tot cas, el fet que morís sent vidu i sense descendència directa. El cert és que en el seu testament estableix com a hereva universal la seva germana Francesca.²⁰

Respecte al seu germà Josep, «mercader de la Ciutat de Gènova», reconeix tenir amb ell un important deute pendent, per la qual cosa en disposa els terminis de llur pagament.

Argenters i gravadors

Cap a la segona meitat del Set-cents i primer terç de la nova centúria trobem documentada la producció dels Via entre els artífexs més destacats del moment.

D'una manera generalitzada, i al marge de les innovacions tècniques que a poc a poc s'havien anat introduint a la producció catalana, comunament els argenters catalans coincideixen a mantenir una certa hibridació decorativa en els transcurso de l'època moderna. La llarga pervivència d'elements gòtics es manifestarà conjuntament amb la incorporació d'elements classicistes i aquesta hibridació es perllongarà fins a les primeres manifestacions barroques.

18 AHPB: Carta de Fr. Josep Llobet a Jeroni Elias, datada a Scala Dei l'any 1724. Josep Cassaní. Testaments 1706-1727, full solt entre els fols. 175ⁿ-176.

19 AHPB: Carta de Fr. Josep Llobet a Jeroni Elias, datada a Scala Dei l'any 1724. Josep Cassaní. Testaments 1706-1727, full solt entre els fols. 175ⁿ-176.

20 AHPB: Josep Cassaní. Testaments 1706-1727, f. 176-176^v.

Tot i que en el conjunt de la producció dels argenters catalans l'evolució del repussat tendirà cap la concepció pictòrica, substituint les tradicionals figures individuals per plafons narratius, les imatges exemptes fetes segons un model escultòric són molt abundants en la documentació de l'època. Un clar exemple en aquest sentit el trobem en la imatge processional de plata i porcellana obrada per Francesc Via el Jove per a la catedral de Tortosa (1704-06). Considerada per Jacobo Vidal com «la imatge més bella que mai s'ha realitzat d'aquesta advocació»,²¹ gràcies a l'exhumació documental portada a terme per aquest autor disposem d'una informació exhaustiva de tot el periple seguit. Basat en el fons documental de mossèn Eduard Solé —avui al l'Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre— es pot seguir tot el procés, des de l'encàrrec i elaboració de la peça, fins a les vicissituds del seu transport a la Seu tortosina.²² Val a dir que aquesta ha estat una de les obres iconogràficament més influents, tant en gravats com en banderes i estendards, de la principal icona devocional de la catedral de Tortosa: la Verge de la Cinta.

Altres obres que cal destacar del taller d'orfebreria dels Via són el reliquiari de Sant Tomàs de Villanueva, per a la catedral de València; el reliquiari de Sant Pere per a l'església prioral de Reus (1696) i les maces de l'Ajuntament d'aquesta mateixa població; un frontal d'argent per a la barcelonina Santa Maria del Mar; i, per a la seu de Tortosa, un crucifix d'altar i l'Arca del monument de Dijous Sant (1688), amb un calze signat que anava dins d'aquesta urna.

Pel que fa a la incursió dels orfebres en l'àmbit del gravat, hom ha incidit sempre en la coincidència d'eines i tècnica. Així, s'ha valorat l'argenter com un artífex hàbil amb el burí i avesat en l'ús de l'àcid, aptituds aquestes pròpies, també, del gravador calcogràfic. No obstant això, aquestes coincidències amb els estris i la manipulació del metall no justifiquen per elles mateixes els bons resultats de moltes de les experiències gràfiques del conjunt dels argenters catalans.

És en aquest sentit que considerem il·lustratiu l'informe que, sobre la formació artística dels joves argenters, presentà Francesc Via el Jove el 16 de setembre de 1689, amb la finalitat d'obtenir la concessió d'espais destinats a impartir les sessions docents, alhora que remuneració econòmica:

²¹ Vidal 2004a, 66.

²² Vidal 2004a, 65-71. Cf. L'apèndix de la Biografia cronològica, on es pot veure un resum de tot el procés.

... Francisco Via, altre dels confreres desta confraria representa a V.M. que attendent y considerant que lo art de argenter es un dels mes preheminentes que sien en la República y que per la perffeta cognitio y practica de aquell se necesita de saber moltes arts liberals, com son la Aritmética pera conexas los quilats resultant de la mistura de dos o molts metalls que vulgarment se diu alligació; la Geometría pera saber delinear qualsevols figuras regulars y saber trobar la proporció tant entre las figuras regulars com entre figuras irregulars y saber medir qualsevol superficies y cossos y aumentar y disminuir en certa proporció aquestes; la Arquitectura pera obrar ab perfecció tabernacles, custodias y moltas altres obras particulars que comunamen se obran per reglas de Arquitectura; lo Dibuix, que necessita juntament pera delinear obras de escultura y pintura de las quals dos facultats necessita també lo argenter, es a saber de la escultura pera fer inmatges, fullatges, flors y totas especies de figuras de animals, y Pintura pera saber fer los esmalts y colors dels esmalts y pintar y acolorir ab ditas colors de esmalts.²³

Així, en l'anàlisi d'algunes de les representacions gràfiques dels argenters-gravadors catalans, a més dels coneixements obvis en l'ús del burí i la manipulació de l'aiguafort, cal valorar la possibilitat que haguessin assolit una formació artística més completa, tal com es recull en el precitat informe. Una formació artística que, en el cas del gravat, degué complementar-se amb recursos tècnics probablement extrets d'algun manual de l'època.

És evident que la tradició dels argenters-gravadors, que tan bon servei van fer als impressors catalans del final del Sis-cents, es mantingué al principi de la nova centúria. Diem tradició, no escola. Pensem que aquest és el punt que pot definir millor aquests autors autodidactes. La manca d'un ensenyament professionalitzat del gravat a Catalunya és el motiu pel qual trobem veritables valors artístics en molt poques ocasions.

Els Via van saber compaginar força bé les dues activitats i així ens ho confirmen les estampes per ells signades. Activitats que ja hem valorat com a molt afins, sobretot per la precisió amb què cal saber utilitzar el cisell un argenter i l'habilitat que necessita adquirir un gravador per dibuixar amb el burí.

23 AHPB: Jacint Borràs. Manual 1689, f. 325-328v.

En relació al conjunt de la producció calcogràfica del seu taller, J.F. Ràfols afirma que es coneixen portades gravades amb el nom de Francesc Via des de l'any 1655,²⁴ i Maria Aurora Casanovas cita un document, datat el setembre del 1665, segons el qual a aquest autor li foren pagades, en dos lliuraments, les quantitats de 90 i 150 lliures barcelonines per les làmines «*ab gravadura fina y delicada*»²⁵ de dos arbres genealògics de la família dels Cardona.

Considerem que tant les portades citades per Ràfols, com les làmines documentades per Casanovas, són obra de Francesc Via el Vell, del qual coneixem el seu ingrés a la confraria dels argenters l'any 1654.²⁶

A aquest mateix artífex li atribuïm un *Escut de la cartoixa d'Escaladei* signat abans de 1661, «*fr^{co} - Vía - fecit*»;²⁷ un *Escut d'armes de l'arquebisbe-bisbe de Barcelona, Alfons de Sotomayor*, signat abans de 1673 «*fran^{co} vía Argent. fe. Bar^{co}*»²⁸; el *Mapa topogràfic de la zona del castell de Bellaguarda*, signat el 1676 per a l'edició del Gerard. Dienbercht Vanrremen, *maestro de campo de infanteria valona y governador que fue del castillo de Bellaguarda, en los confines de Cataluña y Rosellón en el año 1675*;²⁹ la *Festa dels argenters en honor de Joan Josep d'Àustria* (a. 1677);³⁰ l'*Escut d'armes de Fra Joan Tomas de Rocaberti*,

24Ràfols 1951-1954, III, 219.

25Casanovas 1958, 136.

26IMHB: Passanties, núm. 499.

27Encartat en un manuscrit procedent de la Donació Marés de la Biblioteca de Catalunya, *Capibrevium iurim et reddituum et propriorum monasterii Scalae Dei in villa de Vallibus et eius termino*. Secuntur denuntiationes vulgo dictae «Bovatges». Valls: 1661, Còpia feta el 1682 (BC: Ms. 3.400). Tot i que el manuscrit és de l'any 1661, el gravat podria haver estat rellogat posteriorment.

28*Constitutiones Synodales diaeces. Barcinonem. In unum collectae, renovatae, & auctae Illustr^a, el Reverendno. Domino D. F. Ildelphonso a Sotomayor archiepiscopo episcopo Barcinonem. regio consiliario, &c. Variis allegationibus exornatae, ab Illustri, et admodum reverendo Ioanne Baptista vita. D. Doct. Sanctae Ecclesiae Barcinonem. Canonico (...). Barcinone: Ex Typographia Antonii Lacavalleria, in via Bibliothecaria. Anno M.DC.LXXIII, 1673 (BC: R(3) 4°-88).*

29MNAC: R. 3.618; Biblioteca Universitat de Barcelona (en endavant, BUB): B-44/2/1-16. Cf. amb l'estampa sobre el mateix tema de Maties Jener (núm. 4 del catàleg corresponent). L'any 1793, la llibreria de Carles Gibert i Tutó anuncià la venda d'una estampa d'aquest tema, valorada a 3 rs. de velló (Vegeu *Diario de Barcelona* (25 de juliol; 16 de setembre; i 7 d'octubre de 1793) a l'*Apèndix de cites de documents i fonts bibliogràfiques*. Al darrer anunci del citat *Diario*, hi consta que fou «copiada la lamina de la que salio en Madrid».

30Il·lustra la publicació Joseph de Solà. *Bosquejo breve y epitomes....Segunda parte de las fiestas que hizo Barcelona....* Barcelona, Rafael Figueró, 1677; i, també la de Juan Antonio de Sandoval: *Oración Panegyrica...por la gloriosa elección...Don Juan de Austria*. Barcelona, Rafael Figueró, 1677. Cf. amb els exemplars de MNAC: R. 2.292 («avant la lettre»); Museu Municipal d'Història de Barcelona (en endavant, MMHB): núm. 1.157; Biblioteca de Catalunya (en endavant, BC): B-65/4/24-1 i C-239/4/12-6; BUB: B-65/4/24-1 i C-239/4/12-6.

31MNAC: R. 10.007. Il·lustra el llibre de Raymundum Costa. *Biblia Divi Thomae Complectens Omnes Sacrae Paginae Memorabiles, Admirabiles vè questiones, quae in Sancti Doctoris Summa Sparsim reconditae inveniuntur, modo Scholastico in formam redactas* (...). Per Fr. ----- (...). Barcinone ex Typographia Hayacanthi Andreu, in vico Sancti Dominici. Anno: 1676.

signat abans de 1676 «*Franciscus Via fecit*»;³¹ l'Escut d'armes de Joan de Boixadors, signat «*f^o via f*» abans de 1676;³² l'Escut d'armes de Carles II, signat abans de 1677 «*f^o Via f.*»;³³ i la coneguda estampa que representa la desfilada al·legòrica davant el Palau del Virrei, organitzada amb motiu del nomenament de Joan d'Àustria com a Cap del Govern l'any 1677.³⁴

Com ja hem comentat, la major dificultat que se'ns presenta a l'hora d'analitzar l'obra calcogràfica dels Via rau en les atribucions. Pel que fa al pare, ja hem apuntat abans que consideràvem mínimament raonable assignar-li les estampes anteriors al 1679, data de la realització de les proves d'aptitud de Francesc Via el Jove per a adquirir la categoria de mestre dins el gremi dels argenters.³⁵ No obstant això, considerem que disposem de molt poques referències per poder establir una clara autoria del conjunt catalogat. De fet, i gràcies a la signatura

32 Il·lustra les obres impreses de Francisco Sobrecasas. *Oracion funebre en las exequias del Illustrissimo Señor Don Juan de Baxadòs, conde de Cavallà, Cavallero de la Orden de Alcasntara, gentil-hombre de la Camara del Rey Nuestro Señor Felipe IV [...]. Trasladandose su cadaver del Real Monasterio de S. Geronymo de la Murta de Barcelona al templo sacratissimo de N.S. de Monserrate y sepultandose en la capilla del insigne martyr San Laurencio à cuyas plantas labró sepulcro magestuoso. La Illustrissima Señora su esposa Doña Theresa de Pinos y Rocaberti, condesa de Cavallà [...] a quien la ofrece el M.R.P. Fr. -----.* En Barcelona: en la imprenta de Rafael Figueró à los Algodoneros, Año 1676, i el *Discurso Panegirico en la canonización de Santa Maria de Cervellon, que en el festivo culto, que en demostraciones de el afecto, con que se venera, como à Nobilissima hija suya, consagró, y saca a luz el muy Ilustre, y Fidelisimo Braço Militar. Y Dixo El Presentado Fr. Luis de Barutell y Erill, de la Sagrada Orden de Predicadores, en el Mariano Templo de el primer y Real Convento de el Real, y Militar Orden de la Merced, redencion de cautivos. Con licencia.* En Barcelona, en casa de Rafael Figueró à los Algodoneros, Año 1693. Cf. amb les diferent estampacions conservades (BC: 1-IV-62 R. 240.640; BUB: B-39/5/7-1, B-45/3/25-24, B-65/3/23-18, B-65/4/17-6, C-239/3/16-12, C-239/4/12-2, C-239/4/15-13, C-239/6/18-4).

33 Il·lustra el llibre de Juan Antonio de Sandoval. *Oración Panegyrica en acción de gracias al espíritu Santo, en su casa de los Padres Clerigos Reglares Menores de la Ciudad de Barcelona; por la gloriosa elección de la Catholica Magestad de nuestro Rey Carlos Segundo (que Dios Guarde) en la persona de su Hermano el Serenissimo Principe el señor Don Juan de Austria, en Primer Ministro de su dilatada Monarquia. Dixola el padre -----, de los Clerigos Menores, Lector en Santa Teologia, y Predicador Mayor de dicha Casa, día de S. Mathias Mayor, estando patente el Santissimo Sacramento.* Con licencia. En Barcelona: Por Rafael Figueró à la calle de los Algodoneros, 1677. . Vid. BC: Fullets Bonsoms núm. 8.342 i B-239/4/20-7 i C-39/5/7-8; BUB: 239/4/20-7 i B-39/5/708.

34 Il·lustra l'obra de Juan Antonio de Sandoval, *Op. cit.* i de Joseph de Solà y Segura. *Bosquejo breve y epitomes de las glorias consagradas a la magestad del catholico monarca Carlos Segundo (que Dios guarde) [...] por aver llamado al peso de su gobierno al serenissimo señor don Juan de Austria, su hermano, por la fidelissima, noble y atenta ciudad de Barcelona [...]: dividese en dos partes, por -----.* Y saca a luz la primera el señor Don Jaymme de Cortada. [Títol de la segona part]: *Segunda parte de las fiestas que hizo Barcelona en significacion del inbilo que tiene por aver llamado el Rey nuestro señor Carlos Segundo [...] al serenissimo señor principe Don Juan de Austria para primer ministro de su gobierno va esta parte recogida a cyddados del doctor Don Serapio Berart.* En Barcelona: por Rafael Figuero, 1677. Cf. amb les següents estampacions MNAC:R. 2.292 («*avant la lettre*»); MMHB: núm. 1.157; BC: B-65/4/24-1 i C-239/4/12-6; BUB: B-65/4/24-1 i C-239/4/12-6.

35 Dibuixà un medalló amb la imatge de Sant Oleguer, la qual executà en or (IMHB: Passanties, núm. 642).

«Francisco Vía Argenter menor me a fèt»³⁶, només li podem adjudicar amb seguretat el retrat del ja citat caputxí "Fra Félix de Barcelona".

L'anàlisi comparativa de les proves de passantia d'ambdós autors ens mostra un major domini del dibuix en l'obra de Francesc Via el Jove, la qual cosa pot ser d'utilitat en alguns casos, com és el de atribuir-li la làmina de l'*Escut d'armes del capítol de la catedral de Barcelona*. Tot i així, cal esperar futures investigacions i confiar en l'aportació de nous testimonis gràfics i documentals que permetin aprofundir en l'interessant estudi d'aquests dos artífexs.

Una de les edicions més prolífiques, pel que fa al nombre dels gravats que la il·lustren, és *Ungria restaurada* (1688), de Simpliciano Bizozzeri, en la qual es troben quaranta-quatre estampes signades amb el nom de Francesc Via, amb vistes panoràmiques i retrats de personatges intercalats en el text

La resta, fins a un total de seixanta-cinc estampes documentades, són en la major part escuts d'armes de diversos personatges o institucions, entre els quals hem de destacar, per al capítol de la catedral de Tortosa, la representació de la *Mare de Déu de l'Estrella*.³⁷

Encara que Francesc Via el Jove va morir al final de l'any 1722³⁸, gairebé tots els seus gravats catalogats els situem cronològicament dins de l'anterior centúria. Només hi trobem una estampa sense datar, la depuració tècnica de la qual ens fa pensar que podria ser del Set-cents. Es tracta del ja esmentat escut d'armes del Capítol de la catedral de Barcelona.

És molt probable que aquest buit en la producció catalogada es degui a la manca de localització d'altres estampes, i que gràcies a futures recerques algun dia es pugui solucionar. Amb tot, també pot ser una conseqüència de la Guerra de Successió (1702-1714) i de la posterior política repressiva per part de la Corona espanyola. És evident que normatives com la que establia les transferències dels estudis superiors a Cervera van afectar seriosament la producció dels llibreters i impressors barcelonins i, de retruc, la feina dels seus gravadors.

36 *Vid.* nota núm. 3.

37 ACTo. *Actes capitulars* 117, acta del 26 de gener de 1692, segons Muñoz 2004, 8, n. 30.

38 «Maestros que se han muerto del año 1720 al presente de 1724... Fran[cis]co Via.... al 8bre 1722» (IMHB: Cadastre personal, caixa del 1724. «Cofradia de Plateros», any 1722, s.fol).

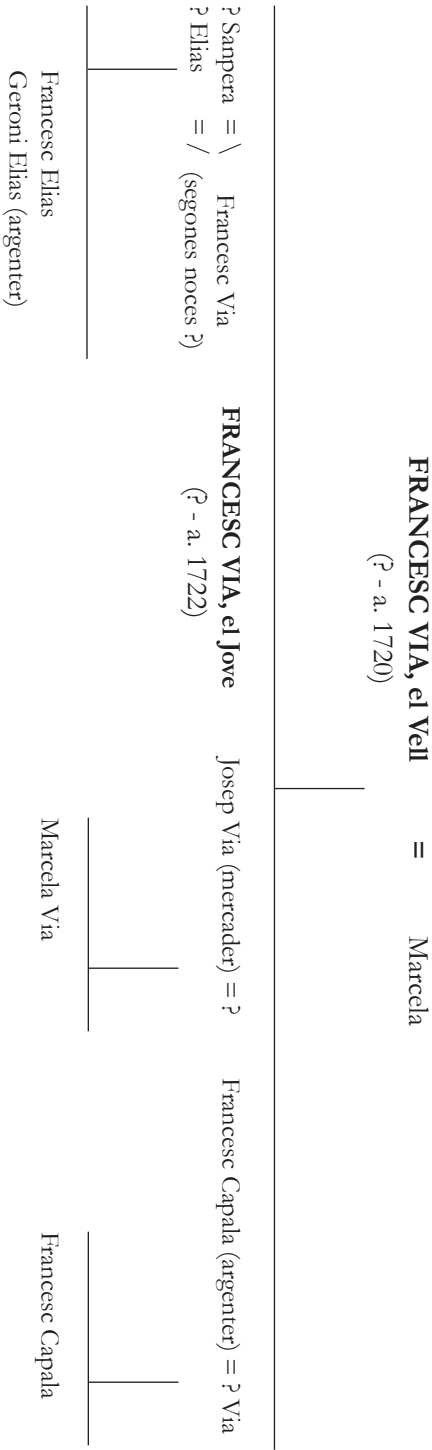
Hàbils amb el burí i bons coneixedors de la tècnica de l'aiguafort, els Via semblen atrets particularment per aquest darrer procediment, el qual permet una major desimboltura i improvisació en les composicions.

Així mateix, cal remarcar la manca d'un ensenyament professionalitzat del gravat català, tan necessari per a poder aconseguir el domini de la tècnica calcogràfica i per a assolir els secrets del clarobscur. En aquest context, l'anàlisi global de la producció calcogràfica de Via ens mostra uns creadors temperamentals, valents i apassionats, encara que no sempre reeixits. Amb tot, els seus gravats són una bona mostra del lloable esforç d'aquests argenters-gravadors que, des del seu limitat taller d'orfebres, van aportar una gran dignitat a les il·lustracions editorials de la Catalunya d'entre segles.

Apèndix

- Arbre genealògic
- Biografia cronològica
- Referències documentals
- Il·lustracions
- Bibliografia

• Arbre genealògic¹

¹ Basat essencialment en el document testamentari de Francesc Via el Jove (AHPB: Josep Cassani, testaments 1706 - 1727, f. 176-176v).

Biografia cronològica

Francesc Via el Vell

1654

16 setembre: realitzà la prova d'aptitud per ingressar al gremi dels argenters de Barcelona (IMHB: Passanties, núm. 499).

1655

Es coneixen portades signades per Francesc Via des de l'any 1655 (Ràfols 1951-1954, III, 219).

1665

Pel setembre d'aquest any es van pagar dos lliuraments a Francesc Via de 90 i 150 lliures barcelonines, per la feina de gravar dos arbres genealògics de la família dels Cardona (Casanovas 1958, 136).

1720

Consta difunt en el paràgraf d'encapçalament del testament del seu fill Francesc (AHPB: Josep Cassaní. Testament 1706-1727, f. 176).

Francesc Via el Jove

1679

17 de juliol: féu la prova d'aptitud per a entrar a la corporació dels Elois de Barcelona. Dibuixà un medalló amb la imatge de Sant Oleguer, la qual executà en or (IMHB: Passanties, núm. 642).

Es publica un llibre del pare Fèlix de Barcelona il·lustrat amb un retrat d'aquest, firmat per «*Francisco Vía Argenter menor me a fet a.*»

(*Tratado póstumo. Instrucción de predicadores para hazer bien los sermones y predicarles provechosamente, compuesto por el R. P. F. Félix de Barcelona, Predicador Capuchino [...]. Sacole a la luz por mandato de sus superiores despues de la muerte de su Autor, traducido de lengua Catalana, en Castellana el R. P. Fr. Hermengildo de Olot [...]. Dedicado a Christo S. N. Crucificado, y à sus Sagradas llagas [...].* En Barcelona: Por Joseph Forcada, enfrente el Palacio del Rey. A Costa de Joseph Argemir librero, vendese à su casa à la Libreria. Año 1679).

1688

Realitza l'Arca del monument de Dijous Sant per a la catedral de Tortosa signat «FRAN[CISCUS] VIA FECIT IN BARCINONE 1688» (Trallero 1986, 292; Vidal 2004a, 66, n. 118) i un calze signat «F. VIA F» que anava dintre d'aquesta urna i que fou regalat pel bisbe fra Sever-Tomàs Auther, tal com proclama el seu escut situat dintre d'un esmalt al peu de la peça (Massip 2003, 108; Vidal 2004a, 66, n. 118).

1689

16 de setembre: Els membres de la confraria de Sant Eloi accepten la proposta de Francesc Via d'establir l'ensenyament de diversos aspectes de les Belles Arts a fi de millorar la preparació dels joves argenters (AHPB: Jacint Borràs. Manual 1689, f. 325v -328).

1690

Reclama una gratificació a la confraria del Elois «per la ensenyansa fa tant al fills de confraria com als aprenents». El consell de la corporació va decidir que «lo Señor Via se tatxia la mesada conforme a ell li aparexera y que ell se fassa pagar a aquells que voldra ensenyar». (AHPB: Jacint Borràs, lligall, 5 manual dels anys 1690-1692, f. 49-49v.)

1692

El capítol de la catedral de Tortosa li encarrega un gravat amb la representació de la Mare de Déu de l'Estrella (ACTo. Actes capitulars 117, acta del 26 de gener de 1692; Muñoz 2004, 8, n. 30).

1696

Realitza el reliquiari de Sant Pere per a la prioral de Sant Pere de Reus (Dalmases i Giralt-Miracle 1985, 146).

1701-04

Realitza un crucifix d'Altar per a la catedral de Tortosa, a partir d'un llegat testamentari del comensal Pau Vallès (atribuït estilísticament per Vidal 2004b, 194 i documentat —ACTo. Caixó Comú del Capítol 3, s/n; còpia acta capitular dia 22 de juliol de 1701— per Muñoz 2004, 8).

1704

6 de juliol: el capítol de la catedral de Tortosa, amb motiu dels dissenys d'uns canelobres, es queixa de l'alt preu exigit per l'artista i, alhora, li encarrega una imatge d'argent de la Mare de Déu de la Cinta (Vidal 2002, 26; Vidal 2004a, 66 i n. 118).

8 de juliol: el capítol de la catedral de Tortosa pren l'acord d'escriure a un artista de Barcelona per tal de demanar-li «*formase un modelo de la imágen de la Virgen de la Cinta conforme con la que se debía construir*» (O'Callaghan 1886-94, 35).

13 de juliol: Emmanuel Senjust, prior clauster i canonge de la Seu de Tortosa, encarrega a Francesc Via un dibuix de la imatge de Verge de la Cinta inspirat en la Immaculada de la barcelonina parroquial de Santa Maria del Mar, i demana pressupost de la seva realització en argent (Vidal 2004a, 66-67).

3 d'agost: el capítol de la catedral informa a Rafel Pinyana, síndic de la seu tortosina a Barcelona, haver rebut dos dibuixos, un de la Verge de la Cinta i un altre de la Verge del Roser, per tal d'escollir-ne un. També demana a Francesc Via una rebaixa de les seves pretensions econòmiques (Vidal 2004a, 67).

10 d'agost: documentació epistolar d'Emmanuel Senjust i Rafael Pinyana ens informa de l'acord del capítol catedralici d'encarregar a Francesc Via la imatge, concretant-ne l'encarnació en porcellana (Vidal 2004a, 67).

17 i 31 d'agost: documentació epistolar entre el capítol i el canonge Pinyana a l'entorn dels abans esmentats dibuixos per tal de promoure la devoció exposant-los públicament al claustre de la seu tortosina «*lo dia del Naiximent de Maria Ssma*». Així mateix s'informa de la quantitat d'argent que es disposava per destinar a la realització de la nova imatge (Vidal 2004a, 67-69).

15-22 d'octubre: lliurament al canonge Pinyana de la plata necessària per a l'elaboració de la imatge, després d'indicar el projecte escollit per voluntat popular, «*lo dibuix que no porta lo Niño*». Via es compromet a tenir acabada la imatge el 15 de setembre de 1705 i a cobrar pel seu treball 500 lliures (Vidal 2004a, 69).

1705

25 d'octubre: sent imminent la conclusió de la imatge, es programa el desplaçament a Barcelona de Vicent de Bas, tresorer de la catedral de Tortosa i altres canonges, amb l'objectiu de controlar el seu trasllat (Vidal 2004a, 69).

1706

28 de febrer: el Capítol escriu a Francesc Via informant que la imatge de la Verge de la Cinta obrada per ell ha arribat a Tortosa «*sens ninguna lesió ni dany*». Tot i que s'havia ajustat el cost del treball per 500 lliures, segons l'apoca només cobrà 350 lliures (Vidal 2004a, 70).

1712

Realitza les maces de l'Ajuntament de Reus (Dalmases i Giralt-Miracle 1985, 146).

1716

Figura en els llistats dels mestres argenters que tenen botiga a Barcelona (IMHB: Cadastre personal, caixa de 1716-1718, fol. 16).

1717

Paga una lliura en concepte de cens eclesiàstic (IMHB: Cadastre personal, caixa de 1716-1718, any 1717, núm. 784).

Cobra 22 lliures per continuar l'urna de plata que havia d'anar col·locada al Monument de Setmana Santa que estaven esculpint els escultors barcelonins Josep i Francesc Font per al monestir de Santa Maria de Jonqueres (ACA, Monacals, Universitat, vol. 357 "Llibre de comptes donats per lo procurador de la Real Casa de Junqueras", fol. 245)

1720

3 de març: firma el seu testament, segons el qual institueix com hereva universal la seva germana Francesca (AHPB: Josep Cassaní. Testament 1706-1727, f. 176-176v).

1721

Cotitza en el gremi dels argenters de Barcelona i paga «*75 reales de ardites*» (IMHB: Cadastre personal, c. 1719-1721, s.fol.). Acaba l'urna de plata per a posar la reserva eucarística en la diada de Dijous Sant per a la catedral de Vic (Casellas 1916).

1722

Cotitza en el gremi dels argenters de Barcelona i paga «*45 reales de ardites*» (IMHB: Cadastre personal, caixa de 1722-1723, fol. 45).

Segons els llistats del gremi dels argenters de Barcelona, morí pel setembre d'aquest any (IMHB: Cadastre personal, caixa de l'any 1724, s.fol.).

L'òbit va succeir, probablement, a la cartoixa d'Escaladei, on sembla que hi estava treballant com a argenter (Carta de Fra. Josep Llobet a Jeroni Elies. AHPB: Josep Cassaní. Testaments 1706-1727, full solt entre el fols. 175v. i 176).

Referències documentals

[Actes de la confraria de Sant Eloi. 16 de setembre de 1689 « ...*Item fonch proposat per lo dit honorable cónsol en cap de voluntat de son company com lo senyor Francisco Via, confrare de la present confraria ha presentat una súplica, la qual se dona per proposició y es del tenor següent: “Mag. Sr. ... Francisco Via, altre dels confreres desta confraria representa a V.M. que attendent y considerant que lo art de argenter es un dels mes prebeminents que sien en la República y que per la perffeta cognitio y practica de aquell se necessita de saber moltes arts liberals, com son la Aritmética pera conexer los quilats resultant de la mistura de dos o molts metalls que vulgarment se diu alligació; la Geometría pera saber delinear qualsevols figuras regulars y saber trobar la proporció tant entre las figuras regulars com entre figuras irregulars y saber medir qualsevol superfisias y cossos y aumentar y disminuir en certa proporció aquestes; la Arquitectura pera obrar ab perfecció tabernagles, custodias y moltas altres obras particulars que comunamen se obran per reglas de Arquitectura; lo Dibuix, que necessita juntament pera delinear obras de escultura y pintura de las quals dos facultats necessita també lo argenter, es a saber de la escultura pera fer inmatges, fullatges, flors y totas especies de figuras de animals, y Pintura pera saber fer los esmalts y colors dels esmalts y pintar y acolorir ab ditas colors de esmalts. Considerant així mateix haverhi molta falta de ditas arts per la poca aplicació que tenen los jovers que aprenen lo art de argenter y que seria de grandíssima conveniencia y utilitat als dits jovers, como també a la cosa pública que y hagués persona que en cert lloc destinat on ensenyas las ditas arts y facultats sobreditas als dits jovers tant als aprenents i fadrins del estament com y també molt en particular als fills dels confreres. Perçó lo dit Francisco Via suplica a V.M. sie de son servey concedir licencia y facultat pera que puga enseñar als dits jovers del estament en las casas de la Confraría pera que en dit puesto se pogan conferir dits jovers sertas horas segons aparexerá al suplicant pera fer algunas obras y demostracions lo que per ara no pot saber qué importará, ofereix servir a V.M. dit suplicant sens salari algú ni satisfacció del gasto des del dia present fins per tot lo mes de febrer pròxim vinent y de allí al devant, havent V.M. experimentat son gasto y treball deliberará del comú de la Confraría lo que será de son gust, lo que judica lo suplicant redundará en benefici del estament y utilitat de la cosa pública y ell lo rebrá a singular mercé” ... del que sobre dita súplica deliberen lo fahedor. E per dit Consell o7hida dita proposició fonch feta la deliberació següent: que a dit Francisco Via se li concedesca dita casa de la present confraría per fer dita obra».*

AHPB: Jacint Borràs. Manual 1689, f. 325v-328, transcrit a Alcolea 1969, I, 208-209.

[Actes de la confraria de Sant Eloi. 6 de Mars de 1690: «...Item es estat proposat per dit honor. Señor Consol en cap de voluntat de son company com lo Señor Francisco Via Argenter ha fet petició a dits Señors consols dient que si [49v] aparexeria be de que la pnt. confraria, o particulars de aquella li vullan donar alguna cosa per la ensenyansa fa tant als fills de confraria com als aprenents del que sian ferli deliberar lo fahedor.

En lo dit consell dita proposició feu la deliberacio següent que lo Señor Via se tatxia la mesada conforme a ell li aparexera y que ell se fassa pagar a aquells que voldra ensenyar».

AHPB: Jacint Borràs, lligall, 5 manual dels anys 1690-1692, f. 49-49v.

«Lista dels Mestres argenters que tenen Botiga [...] franc. Via [...]».

IMHB: Cadastre personal, caixa de 1716-1718, papers de l'any 1716, fol. 16.

«núm. 784 / Individuos: Fran[cis]co Via / Gremios: Argen[te]r / Censos Ecclesi[astico] s: 1 “ “ / Total 1 “ “».

IMHB: Cadastre personal, caixa de 1716-1718. «Estado de lo que se ha rebaxado por razon de [...]», any 1717, s.fol.

«En nom de Nostre Señor Deu Jesuchrist, y de la Gloriosa y humil Verge Maria mara Sua, y Sa Nostra, y dels Gloriosos Sant Pera Martir St Joan Avangelista, y St Francisco de Paula nos Patrons, Amen.

Jo Franco Vía Argenter Cda de Bna fill lligitim, y natural de franch Vía tambe Argenter Cda de Bna, y de Marcela Conjuges difunts, estant per la gracia de Deu sá de enteniment, integra memoria, y ferma paraula, fas, y orden mon testament en, y ab lo qual alegesch en marmessors, y del present meu testament executors á Franca Sanpera, y Vía ma germana, á Hieroni Alias Argenter nabot meu, á Franco Capala argenter mon Cuñat a altre Franco Capala son fill y nabot meu, y al Discret Anton Casani notti publich de Bna als quals, y a la major part de aquells dono ple poder de cumplí, y executar mon testament, Ultima, y derrera Voluntat mia, conforme avall trobaran, per mi escrit, y per mi ordenat.

Primerament, y abans de totes cosas, vull, y orden, y man que tots los deutes sien pagats y totes las Injurias restituició de las quals sera obligat sien satisfetas respectivament de mos bens Sens estrepit de Judici la sola veritat del fet atesa, y conciderada.

Elegesch la Sepultura al Cadaver meu fahedora en la Parroquial Iglesia de Sta Maria del Mar en lo vas comu de la Confraria ó á dits meus marmasors á pareixera, gastant per aquella de mos bens lo que sie menester, y necessari.

Item Vull orden, y man que en continent seguit mon obit ó lo mes pres sie possible per salut, y repos de la mia Anima me sien fetas dir, y selebrar aquellas missas, y píos sufragis en las

Iglesias, y altars aparexera â mos marmessors segons las forsas de ma heretat venint lo qual Cas que sian atvertits dits mos mermesors en la inteligencia que tinch Carta de Germandat ab la Orde de la SSma Trinitat Calsada, ab la de la Cartuixe, ab la de St Agustí, y Terciari de nostre Pe St Domingo.

Item Vull Orden, y man que luego de seguit mon obit, â afecta de pagar la sepultura missas, y demes píos sufragis vull que mos bens mobles sian venuts, que son los expressats en un memorial, [176v.] ab un calaix dels actes en la erquimesa mia; deixo â francisca ma Germana la colxa del meu llit. En tots los altres empero bens meus mobles, e Inmobles aguts, y per haver, noms Veus, drets, forsas y accions mias Universals abont se vulla sian, y en qualsevol genero, y especia Consistescan, y que â mi me pertanen, y me pertenaràn en qualsevol part del Mon, per qualsevols Causas, y Rahons que dir y pençar se pujan, dex, y atorch, y a mi hereva Universal fas è Instituesch â dita Franca Sanpera y Vía germana y marmassora mia mia [sic] de Vida sua natural tant solament, y seguit son obit â ella Substituesch â Franca Elias filla sua, y neboda mia, si a las horas viura â â [sic] mi hereva Sera, empero morira quant que quant sens fills Llegitims, y naturals, y de Llegitim, y carnal matrimoni ò ab tals, algu dels quals no arribara â edat perfeta de fer testament, en tals Casos, y quiscu de aquells â ella Substituesch, y â mi hereva Universal fas, e Instituesch â Nostre Sr Deu Jesuchrist, y a la mia Anima Volent que tots mos bens sien venuts al Encant publich al mes donant, y del prosebit de aquells sien celebradas aquellas missas, y píos sufragis aparexera â dits mos marmessors per salut y repos de la mia anima, de las de mos pares, y demes tingâ obligacio â Deu pregar; E per quant me trobo deurer algunas quantitats de diners â Joseph Vía mercader de la Ciutat de Genova, mon germa, perço Vull, y es ma Voluntat que encontient seguit mon obit se li sia participada la mia mort, per qualsevol dels sobredits se trobe ser hereu meu, sollicitanlo remetia lo compte del que li serà debitor, y en tot lo que dira deurer li Jo sia pagat, per qualsevol de dits mos hereus, Integrament donatli Sinch dotblas cada Any, ab las quals espero se donarà per Satisfet, fins a la total quantitat de mon debit; y en cas que ditas ma germana, y naboda, hereves per mi sobra Instituidas lo dia de mon obit fossen mortas, Vull, y es ma Voluntat que del prossebit de la Venda faedora de mos bens Inmotbles sia Integrament pagat ab una sola paga, sens que â ell ò â sos hereus sels puga Impugnar partida alguna del que dira li estich Devent; y del que quedara pagat lo Credit de dit Joseph Vía mon Germà, fas hereu â nostre Sr Deu Jesuchrist, y a la mia Anima, y â la mia naboda Marcela Vía filla de Joseph Vía mon germa y naboda mia, y â sos fills, per Iguals parts, y porcions entra la mia anima, y altra ma naboda Marcela y sos fills feadora; declarant que la mitat del que quedarà per la mia Anima sia aplicat com Jo ara aplica a la religio de la Cartuixe al Convent de St Joseph â saber, es la una tercerapart al monastir de Scala Dei, la altra tercerapart al dit

convent de St Joseph de la pret Ciutat y la restant tercerapart al monestir de la Cartuix de Montalegra, y mes avant declaro que la dita maitat pertaïent â dita Marcela ma naboda ô â sos fills, ne pogan disposar â sas Liberas Voluntats. Revocant ab lo pnt. meu testament, qualsevols altres ne agues fets que nom recordo, y Vull que aquest prevalga â tots los altres; lo qual fas escrit de la mia propia ma, y firmo tambe de ma lletra propia en Bna als tre 3. de Mars de mil set sens, y Vint. Francisco Via Argenter».

AHPB: Josep Cassani. Testaments 1706-1727, fols. 176-176v.

«fran[cis]co Via 75 reales de ardites».

IMHB: Cadastre personal, caixa de 1719-1721. «Plateros [primera clase]», any 1721, s.fol.

«fran[cis]co Via 45 reales de ardites».

IMHB: Cadastre personal, caixa de 1722-1723. «Plateros [primera clase]», any 1722, fol. 45.

«Maestros que se han muerto del año 1720 al presente de 1724 [...] Fran[cis]co Via ... al 8bre 1722».

IMHB: Cadastre personal, caixa del 1724. «Cofradia de Plateros», any 1722, s.fol.

«Molt Sr Meu Rebuda tinch la de V.M. y Vist son contengut, dec dirli que tinch fet la lista de tot lo que el quondam Mon amich Via te en esta Sta Casa, que segons me relata en Sa Carta de tot sen ha de fer dir be per la Sua Anima, y com á de anar tot a direccio de sos Marmesors, per lo tant li envio lo arensel junt ab esta pera que dits Marmesors dispondan com se ha de dirigir; encara que assi se lian fet sufragis, y se lin van fent a direccio de Ne Superior.

En lo que toca de la farramenta y trastes del art de Argenter que vui se troban assi Ne P. Prior, y St Convent suplican a la Sua Mare y Srs Marmessors que sis volen dignar en dexarlos estar assi fins que la obra se acabe ne rebran particular Merce, y paga si conve. Juntament suplicam a dits Señors que de algunas cosas particulars de les que y ha com son algunas Estampas, y altrás cosas; gustan de que nosaltres ó comprem a regonaguda de V. Mestes [sic], sels satisfara totallo que valga ab diner, ó ab missas, y pera millor direccio de tot fora molt millor que algu de V. M. vinga ab comisio de tots ab la Clausula de son testament pera que assi Veuran y Consultaran lo que millor sia pera be de la Anima del difunt, y conciencia de tots, del quen dexo tot a la bona direccio de V. Mastes [sic]. Den a V. M. Molts anys gd. Scala Dei y Janer de 1724.

*B. L. M. de V. M. Son Segur Servidor Fr. Joseph Llobet.
Sr Geroni Elías».*

AHPB: Carta de Fr. Josep Llobet a Geroni Elías, datada a la cartoixa d'Escaladei l'any 1724. Josep Cassani: Testaments 1706-1727, full solt entre els fols. 175v.-17.

II. Il·lustracions

Francesc Via el vell. Passanties núm. 499
(IMHB: Institut Municipal d'Història de Barcelona)

Francesc Via el Jove. Passanties núm. 642
(IMHB: Institut Municipal d'Història de Barcelona).

*Escut de la cartoixa
d'Escaladei signat,
abans de 1661, "fr^{co} -
Via - fecit".*

Maces de l'Ajuntament
de Reus.

Retrat del frare caputxí “Felix de Barcelona”, on s’especifica “Francisco Via Argenter menor me a fet”.

Escut d'armes del capítol de la catedral de Barcelona, MNAC R. Núm. 3.394

Reliquiari de Sant Pere per a l'església prioral de Reus (1696).

Festa dels argents en honor de Joan Josep d'Àustria (a. 1677).

Bibliografia

AINAUD 1962

Joan Ainaud. «Grabado». En AAVV. *Historia Universal del Arte Hispánico. «Ars Hispaniae»*. Madrid, Plus-Ultra, 1962, XVIII, pp. 245-320.

ALCOLEA 1969

Santiago Alcolea Gil. «La Pintura en Barcelona durante el siglo XVIII». *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona*, XIV-XV (Barcelona, 1969), I-II.

ANDREU 1902

Jaime Andreu. *Catálogo de una colección de Impresos (libros, folletos y hojas volantes) referentes á Cataluña. Siglos XVI - XVII - XVIII y XIX*. Barcelona, Tip. «L'Avenç», Ronda de la Universidad, 20, 1902.

CASANOVAS 1958

Maria Aurora Casanovas. «El Gravab». Dins de AAVV. *L'Art Català*. Barcelona, Ed. Aymà, S.A., 1958, II, pp. 125-149 i 301-308.

CORREA 1981-1982

Antonio Correa Ruiz. «Repertorio de grabadores españoles». Catàleg de l'exposició *Estampas. Cinco Siglos de Imagen Impresa*. Salas del Palacio de Bibliotecas y Museos, diciembre 1981-febrero 1982. Ministerio de Cultura. Dirección General de Bellas Artes, Archivos y Bibliotecas. Madrid, Subdirección General de Museos, 1981, pp. 241-292.

DALMASES I GIRALT-MIRACLE 1985

Núria de Dalmases; Daniel Giralt-Miracle. *Argenters i joiers de Catalunya*. Barcelona, Edicions Destino, 1985.

EXPOSICIÓN 1880

Exposición de grabados de autores españoles. Celebrada por la Asociación Artístico-Arqueológica Barcelonesa en enero de 1880. Barcelona, Establecimiento Tipográfico de los Sucesores de Narciso Ramirez y C^a, 1880.

GALLEGO 1979

Antonio Gallego. *Historia del grabado en España*. Cuadernos Arte Cátedra. Madrid, Ediciones Cátedra S.A., 1979.

GUDIOL 1916

Josep Gudiol Cunill. «Gravadors-Argenters Catalans». “Pàgina Artística de LA VEU”, núm. 320. *La Veu de Catalunya*. (Barcelona, 31 de gener de 1916).

JOVER 1978

M. Jover. *La Santa cinta de Tortosa. VIII Centenario. 1178-1978*. Tortosa, l'autor, 1978.

LUX DERTOSAE 2004

Lux Dertosae. La devoció a la Santa Cinta 1178-1617-2004, Tortosa, 2004.

MASSIP 2003

Jesús Massip. *El tesoro de la catedral de Tortosa i la guerra civil de 1936*. Barcelona: Abadia de Montserrat 2003.

MUÑOZ 2004

Joan-Hilari Muñoz Sebastià. «Art litúrgic d'època moderna al voltant de la devoció a la Santa Cinta», *Lux Dertosae. La devoció a la Santa Cinta 1178-1617-2004*. Tortosa, 2004, 167-177.

O'CALLAGHAN 1886-94

Ramon O'Callaghan. *Anales de Tortosa e Historia de la Santa Cinta*, 4 vols. Tortosa, Imprenta Católica de Gabriel LLasat, 1886-94.

PÁEZ 1981-1985

Elena Páez Ríos. *Repertorio de grabados españoles en la Biblioteca Nacional*. Madrid, Ministerio de Cultura. Dirección General de Bellas Artes, Archivos y Bibliotecas. Secretaría General Técnica, 1981-1985.

RÀFOLS 1951-1954

J. F. Ràfols i altres. *Diccionario biográfico de artistas de Cataluña*. Barcelona, 1954, I-III.

RETRAT 1995

Retrat de Barcelona. Catàleg de l'exposició. I-II. Barcelona, Centre de Cultura Contemporània, 1995.

SUBIRANA (L'AVENÇ) 1986

Rosa Maria Subirana Rebull. «El gravat català del segle XVIII». *L'Avenç* (Barcelona, novembre 1986), núm. 98, pp. 34-37, il.

SUBIRANA 2000

Rosa Maria Subirana Rebull. «El gravat i les arts del llibre». *Arts del llibre. Manuscrits, gravats i cartells*. Barcelona, Edicions l'Iserd, vol. 10, pp. 150-309.

TRALLERO 1986

Manuel Trallero. "Francesc Via. Arca del monument del Dijous Sant", a *Thesaurus*. Estudis. Barcelona: Fundació "la Caixa 1986, p.292

TRIADÓ 1984

Joan-Ramon Triadó. *L'època del Barroc S. XVII-XVIII*. Història de l'Art Català. 3ª edició (1991). Barcelona, Edicions 62, 1984, V.

VIDAL 2002

Jacobo Vidal Franquet. «De tot garbo. Una imatge de plata per a la Seu de Tortosa», *l'Estel*, 288, Tortosa (2ª quinzena de març, 2002), p. 26.

VIDAL 2004a

Jacobo Vidal Franquet. *Les imatges de la Mare de Déu de la Cinta*. Tortosa. Arxiu Històric Comarcal de les Terres de l'Ebre. Quaderns de Recerca, 1, 2004.

VIDAL 2004b

Jacobo Vidal Framquet. «La Baixada de la Cinta, una creació iconogràfica a la Tortosa del segle XVII (amb un excurs sobre una excepció del segle XVIII)», *Lux Dertosa. La devoció a la Santa Cinta 1178-1617-2004*. Tortosa, 2004, p. 191-200.

VILASECA 1970

Lluïsa Vilaseca Borràs de Pallejà. *Col·legi d'Argenters de Reus i els seus antecedents*. Reus, Asociación de Estudios Reusenses, 1970.

VINDEL 1952

Francisco Vindel. *Ensayo de un catálogo de ex-libris iberoamericanos*. Madrid, Francisco Vindel Bibliógrafo, 1952.

Data de recepció de l'article: gener de 2008

Data d'acceptació i versió final de l'article: gener de 2008